

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до першої редакції проєкту ДСТУ
“Треста конопляна. Визначення та розрахування торгової маси партії
вантажу”

1. ПІДСТАВА ДЛЯ РОЗРОБЛЕННЯ СТАНДАРТУ

Підставою для розроблення стандарту є науково-технічна програма "Луб'яні культури" на 2021-2025 роки;

2. ПРИЗНАЧЕНІСТЬ І ЗАВДАННЯ СТАНДАРТУ

Даний нормативний документ призначений для визначення торгової маси партії конопляної трести в великих пакунках (рулонах), в яких стебла хаотично розташовані та частково зламані (пром'яті) у процесі збирання. Завдання стандарту — усунути невизначеність щодо встановлення кількісних і якісних показників конопляної трести, що виникла на ринку у зв'язку з широким впровадженням енергоощадних технологій збирання конопель та їх переробки на однотипне волокно та визначити основні вимоги до пакунків конопляної трести і загально узгоджену методологію визначення торгової маси партії вантажу під час комерційних операцій.

Введення даного стандарту забезпечить подальший розвиток коноплярства, що обумовлений удосконаленням і дерегулюванням законодавчої бази вирощування й перероблення промислових конопель та переходом економіки на рейки сталого розвитку. В економічному плані стандарт сприятиме більш раціональному використанню природної сировини через встановлення взаємоузгоджених вимог до неї як на стадії вирощування, так і перероблення. У соціальному плані запропонована стандартом методологія забезпечить зниження напруженості та недовіри між сільгосппідприємствами, що вирощують конопляну тресту, та переробними підприємствами — основними її споживачами.

Існуючі національні та регіональні стандарти на конопляну тресту не придатні для оцінювання трести з модифікованими властивостями, оскільки всі технологічні операції передбачено здійснювати з цілими стеблами конопель як на етапах формування партій сировини, так і під час відбирання середніх та лабораторних проб.

У зв'язку з викладеним, завдання передбачає розроблення проєкту національного стандарту України „Треста конопляна. Визначення та розрахування

торгової маси партії вантажу” та подання його разом із супровідними документами на розгляд і затвердження до Держспоживстандарту України. Проект національного стандарту України відповідатиме вимогам національної системи стандартизації, враховуватиме сучасні досягнення науки і техніки, стан національної економіки, досвід інших країн у сфері стандартизації даної сировини, а також буде гармонізований з вимогами міжнародних нормативних документів щодо відбирання зразків та умов і методів проведення випробувань.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ’ЄКТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ

Треста конопель з модифікованими властивостями одержується у результаті застосування багатофазної енергоощадної технології збирання конопель та характеризується відсутністю верхівки стебла, зрізаної й обмолоченої зернозбиральним комбайном. Особливістю є те, що стеблостій перетворюється у тресту на корені та збирається шляхом зламання і подальшого формування валка, в якому стебла мають хаотичне розташування. Перед пресуванням валки прикочуються модернізованими котками, в результаті чого стебла додатково зламуються, при цьому видаляється частка вільної костриці. Одержана таким чином треста використовується для вироблення однотипного волокна, тобто без розподілу на довге і коротке. У сучасних умовах виробництва переробляється даний вид сировини як на модернізованому лляному обладнанні, так і на спеціалізованих агрегатах різних типів.

Конопляна треста вирізняється високою гігроскопічністю, тому її маса може суттєво коливатись залежно від вологості. У зв’язку з цим, нормативним документом вводяться унормовані показники вологості (19 %) та засміченості бур’янами і сторонніми домішками (6 %), за якими проводиться перерахунок маси партії трести. При цьому гранично допустимі показники встановлюються відповідно 25 % та 12 %.

Основними споживчими та експлуатаційними властивостями трести конопель є вміст і якість волокна, які в процесі первинного оброблення обумовлюють його вихід і якість. Відповідно до сучасних досягнень науки і техніки треста конопель повинна характеризуватись такими кількісними та якісними показниками: вміст, розривне навантаження волокна, довжина і діаметр стебел, ступінь готовності стебел до механічної переробки, засміченість бур’янами і сторонніми домішками, а також пошкодженість стебел шкідниками та хворобами.

Якість трести конопель в Україні регламентують міждержавні стандарти. Загалом треста конопель як об'єкт стандартизації виділена в таких нормативних документах : ГОСТ 6729-60, ГОСТ 27345-87 CSN 46243.66, MSZ 17631-67, БДС 878-68, BN-81/7511-08, BN-76/7511-09. Крім того, діють міжнародні й національні стандарти, в яких регламентовано відбирання зразків, їх підготовка до проведення випробувань та визначення окремих показників якості: маси, загальної довжини, вологості, розривного навантаження, кольору, засміченості, ступеня вимоченості та вмісту волокна (ISO 6741:1987, DIN 53826, PN-86/P-04676, PN-90/P-04678, PN-88/P-01723, PN-81/P-14679-00, PN-81/P-14679-01, PN-81/P-14679-02, PN-81/P-14679-03, PN-81/P-14679-04, PN-81/P-14679-05, PN-81/P-14679-06, PN-81/P-14679-07 тощо).

4. НАДАННЯ ЧИННОСТІ, УПРОВАДЖЕННЯ, ДАТА ПЕРШОГО ПЕРЕВІРЯННЯ І ПЕРІОДИЧНІСТЬ ПЕРЕВІРЯННЯ СТАНДАРТА

ДСТУ “Треста конопляна. Визначення та розрахування торгової маси партії вантажу” може бути введений в дію з 01.01.2027 р. Перше перевіряння стандарту доцільно провести через 5 років після його упровадження. Наступні перевіряння проводити 1 раз кожні 5 років.

5. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ НОРМАТИВНИМИ ДОКУМЕНТАМИ

Стандарт, що розробляється, пов'язаний з такими нормативними документами зі стандартизації:

- ГОСТ 25133-82 Волокна лубяные. Метод определения влажности.
- ДСТУ ISO 6741-1:2004 Волокна та нитки. Методи визначення торгової партії вантажу. Частина 1. Визначення та розрахування маси.

6. ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. ДСТУ 1.0:2003. Національна стандартизація. Основні положення.
2. ДСТУ 1.1:2001. Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Терміни та визначення основних понять.
3. ДСТУ 1.2:2003. Національна стандартизація. Правила розроблення національних нормативних документів.
4. ДСТУ 1.5:2003. Національна стандартизація. Правила побудови, викладення, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів.

5. Словники та довідники з питань сільськогосподарського виробництва та перероблення продукції луб'яних культур.

6. Класифікатори техніко-економічної інформації та каталоги продукції луб'яних культур.

7. Наукові звіти з НДР та ДКР Інституту луб'яних культур УААН з питань селекції, насінництва, агротехніки, захисту від шкідників та хвороб, первинного оброблення, якості продукції луб'яних культур.

8. Опубліковані друковані роботи з питань селекції, механізації збирання, технології переробки, оцінки якості соломи, трести та волокна луб'яних культур.

9. Регіональні, національні, галузеві стандарти, технічні умови на лубоволокнисту продукцію.

В.о.директора Інституту луб'яних культур, д.с.-г.н.

Віктор КАБАНЕЦЬ

Науковий керівник, к.т.н.

Юрій МОХЕР

Відповідальні виконавці:
к.т.н.

Людмила ЖУПЛАТОВА

Світлана ДУДУКОВА

